

Handläggare
Madelen Lyckedal
Telefon: 08-50808203

Till
Kungsholmens stadsdelsnämnd
27 april 2023

Remiss om Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)

Svar på remiss från Kommunstyrelsen, KS 2023/352

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande. Nämnden beslutar om omedelbar justering.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet om ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans till Kungsholmens stadsdelsnämnd. Utredningen bedömer att ett statligt huvudmannaskap är att föredra framför både nuvarande ordning och ett kommunalt huvudmannaskap. Utredningen beskriver att ett statligt huvudmannaskap skapar förutsättningar för ökad likvärdighet och rättssäkerhet i bedömningen av rätten till personlig assistans. Ett statligt huvudmannaskap skapar även bättre förutsättningar för arbetet mot felaktiga utbetalningar och välfärds kriminalitet. Utredningen föreslår att staten (genom Försäkringskassan) ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans. Statens ansvar ska även fortsättningsvis utgöras av assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken. Utredningen föreslår att nuvarande kvalifikation för rätt till personlig assistans enligt LSS behålls i ett statligt huvudmannaskap.

Vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap föreslår utredningen att arbetsgivarna får ansvar för sjuklönekostnaderna för sina personliga assistenter inom ramen för schablonersättningen. Utredningen föreslår att det statliga huvudmannaskapet ska träda i kraft den 1 januari 2026. Förvaltningen är positiv till utredningens förslag.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet om ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans till Kungsholmens stadsdelsnämnd. Övriga remissinstanser i Stockholms stad är; Stadsledningskontoret, Socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd samt Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.

Svaret på remissen ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2023-04-11, Kungsholmens stadsdelsnämnd har dock beviljats anstånd och ska inkomma med svaret senast 2023-04-27.

Ärendet

Regeringen beslutade den 23 september 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur insatsen personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service för vissa funktionshindrade och assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken kan organiseras i ett statligt huvudmannaskap. I uppdraget har ingått att analysera för- och nackdelar med ett förändrat huvudmannaskap för personlig assistans.

Utredningen är nu färdig och bedömer att ett statligt huvudmannaskap är att föredra framför både nuvarande ordning och ett kommunalt huvudmannaskap. Utredningen beskriver att ett statligt huvudmannaskap skapar förutsättningar för ökad likvärdighet och rättssäkerhet i bedömningen av rätten till personlig assistans. Ett statligt huvudmannaskap skapar även bättre förutsättningar för arbetet mot felaktiga utbetalningar och välfärds kriminalitet. Eftersom staten är en större ekonomi har den även bättre förutsättningar att klara av situationer där behovet av eller kostnaderna för personlig assistans ökar mycket eller oväntat. Ett statligt huvudmannaskap bör därmed även minska risken för att det uppstår situationer där ekonomiska överväganden påverkar en enskilds rätt till insatsen.

Utredningen beskriver att det även finns nackdelar med ett statligt huvudmannaskap. Det handlar främst om att avståndet mellan assistansanvändarna och huvudmannen ökar och att olika huvudmän behöver samordna sig och sina insatser för att de enskilda ska få sina behov tillgodosedda.

Utredningens bedömning är att ett statligt huvudmannaskap är ett första steg på vägen mot att skapa långsiktiga förutsättningar för den personliga assistansen. Det kommer att leda till ökad likvärdighet över landet och ökad stabilitet och legitimitet för insatsen och systemet.

Insatsen personlig assistans organiseras i ett statligt huvudmannaskap

Utredningen föreslår att staten (genom Försäkringskassan) ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans. Statens ansvar ska även fortsättningsvis utgöras av assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken. Det innebär att all personlig assistans i framtiden ska beslutas och finansieras av Försäkringskassan inom ramen för assistansersättningen.

Kommunen ska utföra personlig assistans om en enskild person behöver det

Utredningen föreslår att kommunerna ska fortsätta att utföra personlig assistans om den enskilde begär det. Detta eftersom det behöver finnas en yttersta garant för att den enskilde får den insats som hen har rätt till. Det kommunala utföransvaret regleras genom en ny bestämmelse i LSS.

Rätten till assistansersättning bestäms genom en individuell bedömning utifrån kvantitativa och kvalitativa aspekter

Utredningen föreslår att nuvarande kvalifikation för rätt till personlig assistans enligt LSS behålls i ett statligt huvudmannaskap. Det innebär att den undre gränsen för rätt till assistansersättning med i genomsnitt över 20 timmar i veckan tas bort. Försäkringskassan ska därmed pröva en enskilds rätt till assistansersättning utan någon undre gräns uttryckt i författning. Prövningen ska göras genom en individuell bedömning av den enskildes behov av stöd och service utifrån kvantitativa och kvalitativa aspekter. Med kvantitativa aspekter avses vilken tidsmässig omfattning en enskilds stödbehov har och med kvalitativa aspekter avses andra faktorer i den enskildes stödbehov. Syftet med förslaget är att göra det möjligt för Försäkringskassan att göra en helhetsbedömning utifrån en individs samlade behov av stöd och service. Utredningen bedömer också att kvalifikationen är det alternativ som bäst lever upp till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Utredningen lämnar även ett alternativt förslag till kvalifikation. Utredningen bedömer att det är viktigt att regeringen kan välja mellan olika alternativ i den fortsatta beredningen. Det alternativa förslaget till kvalifikation innebär att rätten till assistansersättning ska bestämmas genom en sammanvägd bedömning av grundläggande och andra personliga behov med en fast tidsgräns. För att få rätt till assistansersättning ska den enskildes behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgå till i genomsnitt mer än 3 timmar i veckan samtidigt som hela stödbehovet ska uppgå till i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

Kommunerna ska inte längre medfinansiera assistansersättningen

Utredningen föreslår att kommunerna inte längre ska vara skyldiga att medfinansiera de första 20 timmarna per vecka av assistansersättningen.

Sjuklönekostnaderna ska ingå i schablonersättningen

Vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap föreslår utredningen att arbetsgivarna får ansvar för sjuklönekostnaderna för sina personliga assistenter. Detta regleras i ny bestämmelse i socialförsäkringsbalken och hanteras av staten inom ramen för schablonersättningen.

Definitionen av vad som avses med god kvalitet för personlig assistans förtydligas

Utredningen föreslår att arbetet med god kvalitet ska kompletteras med regler för att säkerställa den enskildes självbestämmande. Detta för att personlig assistans på ett mer ändamålsenligt vis ska svara upp mot målen för insatsen. Vad som avses med god kvalitet i fråga om självbestämmandet ska därför förtydligas i LSS. Förslaget syftar till att stärka den enskilde i uppgiften att följa upp att personlig assistans utförs med god kvalitet.

En kommun ska kunna anmäla till IVO om den får indikationer på att personlig assistans inte utförs med god kvalitet

Vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap kommer avståndet mellan huvudmannen och assistansanvändarna att öka. Utredningen bedömer därför att det finns skäl för att låta kommunerna ha en fortsatt roll i kontrollsystemet. Utredningen föreslår därför att kommunerna ska kunna anmäla till IVO om de får indikationer på att personlig assistans inte utförs med god kvalitet.

Kommunala beslut om personlig assistans som har vunnit laga kraft ska föras över till Försäkringskassan

Utredningen föreslår att det statliga huvudmannaskapet ska träda i kraft den 1 januari 2026 och att de kommunala besluten om personlig assistans från detta datum ska föras över löpande till Försäkringskassan.

Kommunerna ska anmäla sina lagakraftvunna beslut till Försäkringskassan, som ska besluta om rätt till assistansersättning med utgångspunkt i det kommunala beslutet. Försäkringskassan ska inte pröva den enskildes rätt till assistansersättning i samband med överföringen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialtjänstavdelningen och har behandlats i pensionärsrådet 2023-04-24. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp 2023-04-20. Remissen kommer ursprungligen från Socialdepartementet - Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik. Föreningarna som rådets ledamöter

representerar är också remissinstanser och får därmed möjlighet att lyfta sina synpunkter direkt till Socialdepartementet. På grund av den korta svarstiden har rådets synpunkter inte kunnat inhämtas under ärendets beredning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om ett statligt huvudmannaskap gällande personlig assistans. Förvaltningen håller med utredningen om att ett statligt huvudmannaskap kan bidra till ökad rättssäkerhet och likställighet. Förvaltningen ser också att kontakten mellan kommun och Försäkningskassan fortsatt kommer att vara viktig, inte minst för att många brukaren även har andra insatser enligt LSS som handläggs av kommunerna.

Förutom de direkta fördelarna för assistansanvändarna, att endast ha en huvudman ser förvaltningen det mycket positivt att sjuklönekostnaderna läggs in i schablonersättningen. I och med detta ökar rättssäkerheten och minskar risken för felaktiga utbetalningar. Vidare har staten genom Försäkringskassan redan sedan tidigare kunskap och system för att upptäcka välfärdsbrott, vilket är positivt.

Olika perspektiv på utredningen

Det framgår tydligt *funktionshinderperspektivet* är beaktat i förslaget till beslut. Samtliga förslag i utredningen syftar till att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för personer med funktionsnedsättning. Målet är att stärka enskildas rätt och möjligheter att leva självständigt och att delta i samhället. Gällande *barnrättsperspektivet* gör utredningen bedömningen att förslaget inte får några särskilda konsekvenser för barn och unga. Huvudförslaget anseende kvalifikation tar dessutom större hänsyn till individen (barnets) individuella behov. Utredningen skriver att överföringen av kommunala ärenden till Försäkringskassan ska, som utgångspunkt, inte innebära någon ändring av barnets rätt. Utifrån ett *jämställdhetsperspektiv* är utredningens bedömning att förslagen inte får någon negativ påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män. Förslagen skulle kunna bidra till en ökad jämställdhet utifrån att personlig assistent är ett kvinnodominerat yrke och att förslaget att arbetsgivarna ska ansvara för sina assistenters sjuklön kan innebära bättre arbetsmiljö för personliga assistenter.

Ann-Christine Hansson
Stadsdelsdirektör
Kungsholmens
stadsdelsförvaltning

Anna Hamlin
Avdelningschef
Kungsholmens
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn

Ann-Christine Hansson, Stadsdelsdirektör
Anna Hamlin, Avdelningschef

Datum

2023-04-06
2023-04-05